

En strategi för romsk inkludering 2012 – 2032

FAKTABLAD

Arbetsmarknadsdepartementet

Oktober 2014

En tjuugoårig strategi

Den 16 februari 2012 beslutades en samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering under 2012–2032 (skr. 2011/12:56). Den tjuugoåriga strategin ska ses som en förstärkning av minoritetspolitiken som gäller för de fem nationella minoriteterna judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Ca 60 miljoner kronor har avsatts under 2012–2015 för åtgärder för romer utöver de ordinarie medel som finns för de nationella minoriteterna.

Det övergripande målet för den tjuugoåriga strategin är att den rom som fyller 20 år 2032 ska ha likvärdiga möjligheter i livet som den som är icke-rom. Strategins målgrupp är framför allt de romer som befinner sig i ett socialt och ekonomiskt utanförskap. Kvinnor och barn är särskilt prioriterade.

Strategin utgår från de mänskliga rättigheterna med särskild betoning på principen om icke-diskriminering.

Strategin är baserad på förslagen i Delegationen för romska frågor slutbetänkande (SOU 2010:55). I beredningen av förslagen genomfördes ett antal möten med romska företrädare.

Romer i utanförskap

Den romska befolkningen i Sverige är heterogen och består av olika grupper med inbördes kulturella och språkliga variationer, såsom kelderash, lovvara, tjurara, kalé, resande, sinti, arli och gurbeti. Uppskattningsvis uppgår antalet romer till ca 50 000.

Romers levnadsvillkor i dag är ofta mycket sämre än för befolkningen i övrigt. De problem som Delegationen för romska frågor beskriver i sitt betänkande är omfattande när det gäller utbildning, arbete, bostad, hälsa, social omsorg och trygghet. De övergrepp och diskriminerande åtgärder som drabbat romer under 1900-talet har också bidragit till en ömsesidig förtroendeklyfta mellan romer och majoritetssamhället.

Åtgärder inom ramen för strategin

Strategin innehåller mål och åtgärder inom flera verksamhetsområden:

- utbildning
- arbete
- bostad
- hälsa, social omsorg och trygghet
- kultur och språk
- civilsamhällets organisering

Ett urval av åtgärderna presenteras i det här faktabladet.

Pilotverksamhet på kommunal nivå 2012–2015

Kommunerna har en central roll i arbetet med att förbättra romers situation, eftersom de ansvarar för verksamheter som är avgörande för romers möjligheter till inkludering i samhället. För att påskynda utvecklingen görs en särskild satsning i form av en pilotverksamhet i fem kommuner (Luleå, Malmö, Helsingborg, Linköping och Göteborg). Flera myndigheter, däribland Skolverket, Arbetsförmedlingen och Diskrimineringsombudsmannen, är involverade i arbetet. Länsstyrelsen i Stockholms län har ansvar för att följa och samordna pilotverksamheten. De metoder och arbetssätt som kommunerna utvecklar ska sedan spridas till övriga kommuner. För att främja spridning av kunskap och erfarenheter har medel beviljats till ett nationellt nätverk för kommuner som arbetar med romsk inkludering.

Brobyggareverksamhet

Centralt i arbetet för romsk inkludering är att överbygga den ömsesidiga förtroendeklyfta som ibland finns mellan romer och det offentliga, och som hindrar romer från att delta fullt ut i samhället. Skolverket har fått i uppdrag att låta ta fram en utbildning för s.k. brobyggare med romsk språk- och kulturkompetens, som fungerar som en länk mellan enskilda och offentlig verksamhet. Brobyggarna är verksamma i förskola och skola i pilotkommunerna. Även Arbetsförmedlingen har anställt brobyggare i dessa kommuner. Verksamheten har på kort tid börjat ge konkreta resultat och kommer därför att vidareutvecklas till andra områden.

Insatser för jämställdhet och romska kvinnor

Strategin ska utgå från ett jämställdhetsperspektiv och kvinnor är en prioriterad målgrupp. Länsstyrelsen har i uppdrag att i nära dialog med romska företrädare låta genomföra ett arbete för fördjupad kunskap om frågor som är relevanta för jämställdheten mellan romska kvinnor och män samt flickor och pojkar. Folkhälsomyndigheten ska låta ta fram en studie om romska kvinnors livssituation och hälsa, och tre av de fem pilotkommunerna har fått bidrag för att rekrytera och utbilda s.k. hälsokommunikatörer med fokus på romska flickor och kvinnor.

Insatser på utbildningsområdet

Utbildning är en av de viktigaste faktorerna för att nå bättre levnadsvillkor för den romska befolkningen. Skolverket har därför bl.a. fått i uppdrag att beskriva romska barns och elevers situation i förskola och skola i de kommuner som ingår i pilotverksamheten, att ta fram och sprida ett läromedelssupplement om romsk kultur, språk, religion och historia, och att främja utveckling och produktion av läroverktyg på samtliga varieteter av romani chib för barn, unga och vuxna.

Romers delaktighet och inflytande

Hela genomförandet av strategin bör präglas av romsk delaktighet och romskt inflytande. Detta kan ske genom samråd men också genom att basera insatser på romers eget arbete i det civila samhället och genom att ta tillvara romsk språk- och kulturkompetens i genomförandet av strategin. Sveriges Kommuner och Landsting har i uppdrag att ge stöd i kommunernas arbete med att utveckla former för samråd och dialog.

Regeringskansliet har utsett en romsk referensgrupp som ska bidra med information och synpunkter om hur regeringen kan utveckla styrning och insatser i strategin.

Uppföljning och utvärdering

Uppföljning och utvärdering av strategin och av romers tillgång till de mänskliga rättigheterna på lokal, regional och nationell nivå sker löpande med fokus på hur ordinarie verksamheter säkerställer romers tillgång till sina rättigheter. För att följa upp insatserna görs en nulägesbeskrivning av situationen för romer i de kommuner som deltar i pilotverksamheten. Arbetet samordnas av Länsstyrelsen i Stockholms län. Även en extern utvärdering av pilotverksamheten genomförs.

Vitbok om övergrepp och kränkningar

I mars 2014 avslutades arbetet med att ta fram en vitbok om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet. Vitboken ska ge ett erkännande åt offren och deras anhöriga, bidra till att öka kunskapen om antiziganismen och öka förståelsen för den romska minoritetens situation. Den är en viktig del i arbetet med att förbättra romers levnadsförhållanden och att motverka den diskriminering som drabbar romer i dag.

Åtgärder mot antiziganism

I mars 2014 tillsattes en kommission mot antiziganism. Kommissionen ska komplettera och förstärka samhällets insatser mot antiziganism och bidra till arbetet med att överbrygga den förtroendeklyfta som finns mellan den romska gruppen och samhället i övrigt.

Diskrimineringsombudsmannen, Forum för levande historia och Datainspektionen genomför satsningar eller uppdrag som också bidrar till att motverka diskriminering och antiziganism.

Internationellt arbete för romers inkludering

Efter en uppmaning från EU-kommissionen har samtliga EU:s medlemsstater antagit nationella strategier för romers integrering. EU-kommissionen följer årligen upp medlemsstaternas arbete. I slutet av 2013 antog medlemsstaterna en rådsrekommendation om hur medlemsstaterna mer effektivt kan genomföra sina strategier.

Europarådet bedriver ett arbete för romers rättigheter, bl.a. genom ett nätverk av nationella experter som främjar kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan medlemsländerna och en databas som samlar stater och andra aktörers arbete för romers rättigheter.

Mer information

Mer information om skrivelsen En samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering 2012–2032 (skr. 2011/12:56), politiken för nationella minoriteter och de internationella minoritetskonventionerna finns tillgängliga på regeringens webbplatser: www.regeringen.se/romastrategin och www.manskligarattigheter.se.



REGERINGSKANSLIET

Arbetsmarknadsdepartementet

103 33 Stockholm • tfn växel 08-405 10 00

Frågor om sakinnehållet besvaras av Enheten för diskrimineringsfrågor vid Arbetsmarknadsdepartementet.

Fler exemplar av faktabladet kan beställas från Enheten för diskrimineringsfrågor, tfn 08-405 10 00 eller via regeringens webbplats www.regeringen.se/publikationer.